

Veršiamosi laiko nustatymo sistemos panaudojimas mėšinių galvijų ūkiuose

Arūnas Rutkauskas, LSMU Veterinarijos akademijos Stambųjų gyvūnų klinikos vadovas;

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014 - 2020 metų programos priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ paramos sutartį Nr. 14PA-KK-18-1-03471-PR001 nuo 2019 m. sausio 29 d. Lietuvos sveikatos mokslų universitetas įgyvendina projektą „Inovatyvių priemonių taikymas veršiamosi laikui nustatyti mėšinių ir pieninių galvijų ūkiuose“. Šio projekto vykdymo metu diegiamos inovatyvios gyvulininkystės technologijos gyvulininkystės ūkiuose, sumažinant gaunamos produkcijos savikainą, gerinant gyvūnų sveikatingumą ir gerovės sąlygas. Ūkininkai supažindinami su inovatyviomis gyvulininkystės technologijomis, mažinančiomis laiko nuostolius veršiamosi laiko nustatymui bei užtikrinant gyvūnų gerovę ir sveikatingumą.

Projekto įgyvendinimo laikotarpiu viename mėšinių veislių galvijų ūkyje, Kelmės rajone, auginančiame Limuzinų veislės mėšinius galvijus ir laikančiame beveik 80 mėšinių galvijų (įskaitant 30 žindenių karvių) veršelių netekimas sumažėjo 7,14 procento. Pradėjus naudoti inovatyvią artėjančio veršiamosi laiko nustatymo sistemą „SmartVEL“, susidedančią iš sisteminio bloko su mobilaus ryšio SIM kortele ir daviklių, kurie, artėjant veršiamuisi, specialių klijų ir lipnios juostos pagalba buvo pritvirtinami prie karvės uodegos, pagerėjo ūkyje laikomų karvių reprodukciniai rodikliai, sumažėjo laiko sąnaudos, buvo išsaugotas didesnis atvestų veršelių skaičius.

Nors dalis karvių šiame ūkyje yra sėklinamos įprastu būdu ir numatomo veršiamosi data preliminariai būna aiški, tačiau bandoje taip pat naudojami du buliai reproduktoriai, todėl davikliai karvėms uždedami pastebėjus artėjančio veršiamosi požymius (padidėjusį tešmenį, pabrinkusią vulvos sritį, atsipalaidavusius dubens raiščius, negausias gleives). Likus 20-30 minučių iki veršiamosi pradžios sistema išsiunčia ūkininkui trumpąją SMS žinutę (gali būti priskirta iki dviejų telefono numerių) bei skambina nurodytu telefonu. Jei 20-30 minučių laikotarpiu veršiamasis neįvyksta, būtina apžiūrėti karvę (atlikti ginekologinį bei rektinį tyrimą).

Projekto metu per vienerius metus šiame mėšinių veislių galvijų ūkyje iš viso veršiamosi 29 karvės, iš kurių, praėjus 20-30 minučių nuo pirmosios SMS žinutės, kurią sistema išsiuntė į priskirtą telefoną, 18 karvių apsiveršio pačios. Praėjus numatytam laikui ir neapsiveršius likusioms vienuolikai karvių, joms buvo atliktas ginekologinis tyrimas, kurio metu greitai išaiškėdavo nesiveršiamos priežastis. Kaip nustatyta, daugeliu veršiamosi atvejų būdavo užlinkusi veršelio kojytė arba galva, nustatyti du atvejai, kada veršelis buvo atbulas, o vienai karvei diagnozuotas gimdos užsisukimas. Visais šiais atvejais veterinarinės gydytojas suteikė kvalifikuotą pagalbą ir visi veršiamaisi baigėsi sėkmingai.

Yra nustatyta, jog dėl užsitęsusio veršiamosi veršelis pritraukia vaisiaus vandenų, kurie, patekę į kvėpavimo takus, ne tik apsunkina kvėpavimą, bet taip pat gali sukelti sunkios formos plaučių uždegimą. Neretai tokie veršeliai blogiau auga, jų priesvoriai būna mažesni. Visgi, naudojant ankstyvojo veršiamosi laiko nustatymo sistemą minėtame ūkyje, visi veršeliai buvo išsaugoti, laiku gavo pirmųjų krekenų, nebuvo pastebėta priesvorių sumažėjimo.

Ypač svarbu pasirūpinti telyčiomis, kurios veršiuojasi pirmą kartą. Kartais net ir sėkmingai apsiveršius telyčiai, ši po patirto streso nepuola laižyti veršelio, o dėl ant veršelio nosies užkritisusių vaisiaus dangalų naujagimis gali uždusti. Tik laiku nustačius veršiamosi pradžią galima užtikrinti

tinkamą karvės bei naujagimio veršelio priežiūrą, savalaikį krekenų sugirdymą, virkštelės dezinfekciją, taip sumažinant veršelių netekimą ir užtikrinant geresnius ūkio reprodukcijos rodiklius.

Projektas yra finansuojamas iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšų. Dėl išsamesnės informacijos projekto įgyvendinimo klausimais prašome kreiptis į LSMU Veterinarijos tęstinio mokymo ir konsultavimo centro vadovą dr. Giedrių Palubinską (mob. 8 616 19245, el. paštas giedrius.palubinskas@lsmuni.lt)

